

ΜΑΗΣ 1936-2026

από την **Εργατική Εξέγερση**
της Θεσσαλονίκης

90 ΧΡΟΝΙΑ

Ο Μάης του 1936 υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους ιστορικούς σταθμούς για το ελληνικό εργατικό κίνημα. Σε μια περίοδο ταξικών συγκρούσεων, απεργιακών κυμάτων και επαναστάσεων στην Ευρώπη, οι εργάτες της Θεσσαλονίκης, με πρωταγωνιστές κυρίως τους καπνεργάτες, προχώρησαν σε μια μαζική εξέγερση, όπου η εξουσία στην πόλη πέρασε για λίγες μέρες στα χέρια των εργατών. Θα ακολουθήσουν τρεις ακόμα μεγάλοι σταθμοί: Ελληνική Επανάσταση 1943-49, «Ιουλιανά» (1965), Εξέγερση του Πολυτεχνείου (1973).

Ο.Κ.Δ.Ε.

Οργάνωση Κομμουνιστών
Διεθνιστών Ελλάδας

ergatikipali@okde.gr
www.okde.gr

ΣΑΒΒΑΤΟ 23/5

11:00 Κατάθεση στεφάνου, μνημείο
καπνεργάτη (στάση μετρό Βενιζέλου)

12:00 Πολιτική Εκδήλωση, ΕΚΘ

► Οικονομική και πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου

Ο ελληνικός καπιταλισμός έβγαине το 1922 από μία 10ετή περίοδο πολεμικών συγκρούσεων έχοντας σημαντικές αντιφάσεις. Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, η Μικρασιατική Εκστρατεία είχαν δώσει ώθηση στην καπιταλιστική ανάπτυξη (μέσα στα ιστορικά όρια του ελληνικού καπιταλισμού), αλλά οι λαϊκές μάζες είχαν υποστεί τεράστιες θυσίες. Δεκάδες χιλιάδες στρατιώτες, που επέστρεψαν εξαθλιωμένοι από τα μέτωπα, βρέθηκαν πλήρως εγκαταλελειμμένοι από την αστική τάξη. Το κράτος είχε επιβαρυνθεί με τεράστια χρέη, γι' αυτό το 1922 έγινε «διχοτόμηση» της δραχμής (αναγκαστικό δάνειο προς το κράτος, που χρηματοδοτήθηκε από τον λαό). Μετά την ανταλλαγή πληθυσμών με την Τουρκία, περίπου 1,2 εκ. πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα.

Πολλοί κατέληξαν σε προσφυγικές συνοικίες των μεγάλων αστικών κέντρων, δουλεύοντας στην επεξεργασία καπνού, ενισχύοντας το εργατικό κίνημα. Η πλειοψηφία τους, όμως, εγκαταστάθηκε στις «νέες» περιοχές, που είχαν προσαρτηθεί από τους πολέμους (Ηπειρος, Μακεδονία, Θράκη), στην προσπάθεια της αστικής τάξης και του κράτους να ενισχύσουν εκεί το «ελληνικό στοιχείο». Οι συνθήκες ζωής τους ήταν εξαιρετικά δύσκολες, με φτώχεια,

ανεργία, σκληρή εκμετάλλευση. Την επόμενη δεκαετία σημειώθηκε σημαντική οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα στη βιομηχανία και στην επεξεργασία καπνού, χωρίς όμως να λυθούν τα βαθύτερα, δομικά προβλήματα του ελληνικού καπιταλισμού.

Η ανάπτυξη βασίστηκε στην υπερεκμετάλλευση των εργατών, ιδιαίτερα των προσφύγων. Η κατάσταση επιδεινώθηκε δραματικά με το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στο Κραχ του 1929, που οδήγησε σε χρεοκοπία το 1932. Μετά το 1923, η αστική τάξη και οι στρατοκρατικές κλίκες έκαναν διαδοχικά πραξικοπήματα και δικτατορίες, για να χτυπήσουν την άνοδο του ελληνικού εργατικού κινήματος. Το 1928-32, η αντεργατική κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου όξυνε τον ταξικό πόλεμο ενάντια σε εργαζόμενους και φτωχά λαϊκά στρώματα, με άγρια μέτρα λιτότητας και αντεργατικές επιθέσεις, σκληραίνοντας την καταστολή με το περίφημο Ιδιώνυμο (1929). Στόχος ήταν η ποινικοποίηση των εργατικών αγώνων, της κομμουνιστικής ιδεολογίας και οργάνωσης. Η εργατική τάξη απάντησε σε αυτό το σκληρό αντικομμουνιστικό καθεστώς οξύνοντας την ταξική πάλη, πυροδοτώντας μαχητικούς εργατικούς αγώνες, προοίμιο της του Μάη του '36.

► Άνοδος του Εργατικού Κινήματος

Η επίδραση της Οκτωβριανής Επανάστασης του 1917 πυροδότησε το ευρωπαϊκό επαναστατικό κύμα του 1918-23, που επηρέασε και το ελληνικό προλεταριάτο. Στην Ελλάδα, οι συνέπειες του πολέμου, η φτώχεια, η ανεργία και μια μαζική προλεταριοποίηση (αύξηση του αριθμού των μισθωτών) οδήγησαν στη συγκρότηση και οργάνωση του εργατικού κινήματος. Σταθμός το 1918 η ίδρυση της ΓΣΕΕ και του ΣΕΚΕ, που τέσσερα χρόνια αργότερα θα μετονομαστεί σε ΚΚΕ.

Μετά το 1923, η πλειοψηφία των προσφύγων συμμετείχε ενεργά στους εργατικούς αγώνες, συνέβαλε στη ριζοσπαστικοποίηση του εργατικού κινήματος. Ένα

πρώτο δείγμα ήρθε τον Αύγουστο του 1923: η ΓΣΕΕ κήρυξε γενική απεργία, που εξαπλώθηκε πανελλαδικά και χτυπήθηκε βίαια, με τον στρατό να πυροβολεί απεργούς στον Πειραιά, αφήνοντας νεκρούς και τραυματίες, ενώ ακολούθησαν μαζικές συλλήψεις συνδικαλιστών και προσωρινή απαγόρευση των εργατικών σωματείων. Παρά την καταστολή, οι αγώνες της περιόδου άφησαν σημαντική παρακαταθήκη εμπειρίας και οργάνωσης για τη μετέπειτα ανάπτυξη του εργατικού κινήματος, με σημαντικούς σταθμούς την πανκαπνεργατική απεργία του 1927 στο Αγρίνιο και τους σκληρούς ταξικούς αγώνες στα εργοστάσια Πειραιά και Αθήνας το 1927-29.

ΚΚΕ – 6η Ολομέλεια: αντεπαναστατική πολιτική

Μπαίνοντας στη δεκαετία του '30, το εργατικό κίνημα βρέθηκε αντιμέτωπο όχι μόνο με την καπιταλιστική κρίση, αλλά και με σοβαρά εμπόδια στρατηγικής και πολιτικής στο εσωτερικό του. Η σταλινοποιημένη Κομιντέρν (3η Κομμουνιστική Διεθνής), που έλεγχε τις ηγεσίες των ΚΚ παγκοσμίως, μπόρεσε να επιβάλει την αντεπαναστατική στρατηγική της. Η αλλαγή επιβλήθηκε στο ΚΚΕ με την περίφημη 6η Ολομέλεια της ΚΕ (1934), όπου υιοθετήθηκε σειρά πολιτικών και τακτικών, που θα αποτελέσουν πηγή μεγάλων προδοσιών για την εργατική τάξη: η «Θεωρία των Σταδίων», η προδοτική στρατηγική των Λαϊκών Μετώπων και η αποδοχή της ψευτο-θεωρίας του «Σοσιαλισμού σε μία μόνο χώρα», που προπαγάνδιζε η σταλινική γραφειοκρατία του Κρεμλίνου.

Σύμφωνα με την 6η Ολομέλεια, η Ελλάδα ονομάστηκε αυθαίρετα χώρα απόλυτα καθυστερημένη καπιταλιστικά, με «φεουδαρχικά κατάλοιπα». Επομένως, καθήκον του προλεταριάτου δεν ήταν η σοσιαλιστική επανάσταση, αλλά η «αστικοδημοκρατική», για να ολοκληρώσει τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού καπιταλισμού. Στην πράξη, αυτό σήμαινε η εργατική τάξη να υποταχτεί στην «προοδευτική» αστική τάξη για ολοκλήρωση αστικοδημοκρατικών αιτημάτων και να βάλει στον πάγο τους αγώνες για την ταξική της απελευθέρωση.

Αποτέλεσμα υπήρξε το σύμφωνο Σοφούλη-Σκλάβαινα, ανάμεσα σε Βενιζελικούς και ΚΚΕ: προέβλεπε ότι το ΚΚΕ θα στήριζε την Σοφούλη ως Προέδρου της Βουλής, ενώ οι Φιλελεύθεροι σε «αντάλ-

λαγμα» θα καταργούσαν το Ιδιώνυμο και θα έδιναν αμνηστία σε πολιτικούς κρατούμενους. Αυτή η προδοτική συμφωνία είχε ως πρόσημα την αντιμετώπιση της επιβολής δικτατορίας από την αστική τάξη και ως αποτέλεσμα την προδοσία της προλεταριακής Εξέγερσης του Μάη του 1936, που τελικά η ήττα της επιτάχυνε την επιβολή της δικτατορίας του Μεταξά στις 4 Αυγούστου 1936. Ίδια ήταν η κατάληξη των Λαϊκών Μετώπων σε Ισπανία και Γαλλία την ίδια περίοδο: η προδοσία της επανάστασης και οι οδυνηρές ήττες για το εργατικό κίνημα άνοιξαν τον δρόμο στους ιμπεριαλιστές, ώστε να προχωρήσουν στο μεγάλο σφαγείο του Β' ΠΠ.

► Ο γραφειοκρατικός εκφυλισμός του ΚΚΕ & η ίδρυση της ΟΚΔΕ

Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, στο ελληνικό εργατικό και επαναστατικό κίνημα μπήκε σε περίοδο βαθιών αλλαγών και έντονων πολιτικών συγκρούσεων. Το 1924, το ΣΕΚΕ μετονομάστηκε σε ΚΚΕ και εντάχθηκε στην Κομμουνιστική Διεθνή, επιχειρώντας να μετασχηματιστεί σε πραγματικά επαναστατικό κόμμα. Στη θέση του γενικού γραμματέα βρέθηκε ο νεαρός αλλά λαμπρός αγωνιστής και μαρξιστής θεωρητικός Παντελής Πουλιόπουλος, που προσπάθησε να προσανατολίσει το κόμμα στις αρχές του επαναστατικού μαρξισμού και της νεοσύστατης τότε Κομμουνιστικής Διεθνούς των Λένιν-Τρότσκι.

Ταυτόχρονα, εξελισσόταν μια βαθιά αντιδραστική στροφή στο διεθνές κομμουνιστικό κίνημα. Μετά την απομόνωση της Ρωσικής Επανάστασης και την ήττα του επαναστατικού κύματος (1918-23) στην Ευρώπη, ενισχύθηκε μέσα στην ΕΣΣΔ μια γραφειοκρατική κάστα γύρω από τον Στάλιν. Η επικράτηση της σταλινικής γραφειοκρατίας στο μπολσεβίκικο κόμμα οδήγησε σταδιακά στον εκφυλισμό τόσο του πρώτου εργατικού κράτους (ΕΣΣΔ), όσο και της

Κομιντέρν, η οποία από όργανο της παγκόσμιας επανάστασης μετατράπηκε σε εργαλείο επιβολής της διπλωματίας της σοβιετικής γραφειοκρατίας. Μέσα από την Κομιντέρν, οι σταλινικοί παγίωσαν την πολιτική τους αντεπαναστατική, μπλοκάροντας το διεθνές επαναστατικό κίνημα, προκειμένου να μην αμφισβητηθεί η εξουσία τους εντός και εκτός ΕΣΣΔ.

Οι εξελίξεις αυτές επηρέασαν και την Ελλάδα. Με τη στήριξη του Κρεμλίνου, στην ηγεσία του ΚΚΕ επιβλήθηκε η σταλινική τάση. Την περίοδο της δικτατορίας του Πάγκαλου (1925-26), η εξορία του Πουλιόπουλου στη Φολέγανδρο έδωσε την ευκαιρία στους σταλινικούς να εδραιώσουν τον έλεγχο τους στον κομματικό μηχανισμό. Το 1927, ο Πουλιόπουλος και οι σύντροφοί του διαγράφηκαν από το ΚΚΕ, στα πλαίσια της εκκαθάρισης των επαναστατών μαρξιστών και άλλων αντιπολιτευόμενων.

Παρά τις διώξεις, οι ιδέες του επαναστατικού μαρξισμού επέζησαν. Ο Πουλιόπουλος και οι σύντροφοί του συγκρότησαν αρχικά την ομάδα «Σπάρτακος», ως αντιπολιτευτική τάση μέσα στο ΚΚΕ, στη λογική της «Αριστερής

Αντιπολίτευσης». Το 1934, ίδρυσαν την Οργάνωση Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδας (ΟΚΔΕ), μέσα από τη συνένωση του «Σπάρτακου» με αρκετές αρχαιομαρξιστικές οργανώσεις. Οι αγωνιστές της ΟΚΔΕ υπερασπίστηκαν τις ιδέες του Τρότσκι, της Διεθνούς Αριστερής Αντιπολίτευσης και έπειτα της 4ης Διεθνούς, κρατώντας ψηλά τη σημαία του επαναστατικού μαρξισμού κόντρα στον σταλινικό εκφυλισμό. Με τη θεωρητική και πολιτική τους δράση συνέβαλαν σημαντικά στη διατήρηση της επαναστατικής παράδοσης μέσα στο ελληνικό εργατικό κίνημα, αλλά και διεθνώς.

► Οι καπνεργάτες στην πρωτοπορία του Μάη του '36

Οι καπνεργάτες ήταν από τους πιο μαχητικούς και οργανωμένους κλάδους. Από τις αρχές του 20ού αιώνα είχαν αναπτύξει ισχυρά σωματεία και σημαντικούς απεργιακούς αγώνες, ιδιαίτερα στη Μακεδονία, όπου η επεξεργασία καπνού αποτελούσε βασικό οικονομικό κλάδο. Μέσα από συνεχείς αγώνες για αύξηση μισθών, βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διεύρυνση των εργατικών-συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, απέκτησαν σημαντική εμπειρία συλλογικής οργάνωσης και δράσης.

Η εξέγερση της Θεσσαλονίκης τον Μάη του 1936 πυροδοτήθηκε από μια μεγάλη απεργία των καπνεργατών, οργανωμένη μέσα από απεργιακά ταμεία

και επιτροπές. Αυτές επεκτάθηκαν σε πολλές πόλεις, όπως Σέρρες, Καβάλα, Δράμα, Αγρίνιο. Στη Θεσσαλονίκη, συγκροτήθηκε 40μελής Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή, που συνεδρίαζε καθημερινά. Σημαντική ήταν η συμβολή των επαναστατών μαρξιστών της ΟΚΔΕ και μιας ακόμα επαναστατικής οργάνωσης (ΚΔΕΕ), που πρωτοστάτησαν στην διαμόρφωση των απεργιακών επιτροπών περιφρούρησης και αλληλεγγύης.

Υπό την πίεση των απεργιακών επιτροπών, η Πανελλαδική Καπνεργατική Ομοσπονδία, όπου πλειοψηφούσε το ΚΚΕ, προχώρησε σε πανελλαδική απεργία στα τέλη Απριλίου 1936. Η σύγκρουση κλιμακώθηκε, οδηγώντας στην εξέγερση του Μάη στη Θεσσαλονίκη. Οι καπνέμποροι προσπάθησαν να σπάσουν την απεργία φέρνοντας απεργοσπάστες, ενώ οι καπνεργάτες

απάντησαν οργανώνοντας φρουρές στις αποθήκες καπνού. Η σύγκρουση κορυφώθηκε στις 8 Μαΐου, όταν χιλιάδες εργάτες διαδήλωσαν στο κέντρο της πόλης και η αστυνομία άνοιξε πυρ εναντίον τους, αφήνοντας νεκρούς και εκατοντάδες τραυματίες. Η σφαγή προκάλεσε τεράστια λαϊκή έκρηξη. Στις 9 Μάη, μια λαοθάλασσα εργατών και λαϊκών στρωμάτων κατέκλυσε τη Θεσσαλονίκη, αναγκάζοντας την αστυνομία να κλειστεί μέσα στα τμήματα, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις οι φαντάροι που στάλθηκαν για την καταστολή των απεργών τελικά συναδελφώθηκαν με τους διαδηλωτές. Για ορισμένες μέρες, οι εργάτες κατάφεραν να αμφισβητήσουν και να καταλύσουν - με τους αγώνες τους - την αστική εξουσία, με την πόλη να βρίσκεται ουσιαστικά στα χέρια τους.

Η Προδοσία του σταλινικού ΚΚΕ & Ο ρόλος των Τροτσκιστών στην Εξέγερση

Ωστόσο, η σταλινική ηγεσία του ΚΚΕ είχε ήδη βάλει σε εφαρμογή το σύμφωνο Σοφούλη-Σκλάβαινα, με το οποίο δεσμευόταν να συγκρατήσει το εργατικό κίνημα σε «νόμιμα» όρια, στηρίζοντας τους Βενιζελικούς, με πρόσχημα να μη γίνει δικτατορία.

Αυτό αποδείχθηκε καταστροφικό. Αντί να καλέσει σε άμεση πανελλαδική γενική απεργία και επέκταση της εξέγερσης, το ΚΚΕ ήρθε σε συμβιβασμό. Τελικά, υπογράφηκε «συμφωνία» ανάμεσα σε κυβέρνηση, καπνεμπόρους και συνδικαλιστικές ηγεσίες, που ικανοποιούσε μόνο περιορισμένα οικονομικά αιτήματα και οδήγησε σε αποκλιμάκωση των κινητοποιήσεων. Η εξέλιξη απογοήτευσε την εργατική τάξη και άφησε το πεδίο ελεύθερο για την απάντηση της αντεπαναστάσης. Λίγο αργότερα, ο Μεταξάς επέβαλε τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου. Την ίδια στιγμή, το

εργατικό κίνημα προετοιμαζόταν για νέα πανελλαδική γενική απεργία στις 5 Αυγούστου, ωστόσο η ευκαιρία είχε περάσει και αυτή η απεργία ήρθε «κατόπιν εορτής»: μία μέρα πριν γίνει, η επιβολή της δικτατορίας του Μεταξά ακύρωσε κάθε δυνατότητά της, εγκαινιάζοντας μια περίοδο άγριων διώξεων, φυλακίσεων και εξοριών για το εργατικό και επαναστατικό κίνημα.

Οι επαναστάτες μαρξιστές-τροτσκιστές αγωνιστές είχαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην Εξέγερση του Μάη. Πρωτοστάτησαν στις επιτροπές περιφρούρησης και αλληλεγγύης, ενισχύοντας την οργάνωση και την μαχητικότητα των καπνεργατών. Στην Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή (ΚΑΕ) υπήρχαν δύο τροτσκιστές (ένας από τις ΟΚΔΕ και ΚΔΕΕ αντίστοιχα), ενώ ακόμα δέκα συμμετείχαν στις απεργιακές επιτροπές. Η δράση τους συνέβαλε στην πίεση για πανελ-

λαδική απεργία και στην επιτυχή υπεράσπιση των εργατικών δικαιωμάτων, με τις φρουρές στις αποθήκες καπνού, καθιστώντας την εξέγερση υπόδειγμα εργατικής αυτοοργάνωσης. Άσκησαν έντονη και έμπρακτη κριτική στη σταλινική πολιτική των «Λαϊκών Μετώπων», προειδοποιούσαν ότι η συνεργασία με την αστική τάξη θα οδηγούσε σε ήττα. Υποστήριζαν την ανάγκη οργάνωσης της εργατικής τάξης, με ένα επαναστατικό πρόγραμμα, που στόχευε στη γενίκευση της απεργίας, την προσπάθεια μετατροπής της σε επανάσταση – αυτός ήταν ο μόνος δρόμος για να αποτραπεί πραγματικά η δικτατορία. Παρά τις περιορισμένες δυνάμεις τους απέναντι στους σταλινικούς γραφειοκράτες του ΚΚΕ, οι τροτσκιστές προσπάθησαν να κρατήσουν ζωντανή την προοπτική της επαναστατικής διεξόδου από την κρίση και τη βαρβαρότητα του καπιταλισμού.

Τα διδάγματα του Μάη – Φάρος για τους ταξικούς αγώνες του σήμερα

Σχεδόν έναν αιώνα μετά, ο Μάης του 1936 παραμένει ένα παράδειγμα ηρωισμού για το ελληνικό προλεταριάτο. Η εξέγερση της Θεσσαλονίκης έδειξε την τεράστια δύναμη που έχει η εργατική τάξη όταν οργανώνεται και συγκροτείται ανοιχτά με την αστική τάξη. Ήταν μια εργατική εξέγερση, που στηρίχθηκε πάνω στην ενότητα των εργαζομένων, την αλληλεγγύη ανάμεσα στους κλάδους, την γενική απεργία και την αυτοοργάνωση μέσα από απεργιακές επιτροπές. Εργαλεία εξαιρετικά αναγκαία, ειδικά σήμερα που το παγκόσμιο και ελληνικό εργατικό κίνημα

απειλείται θανάσιμα από τον Γ'ΠΠ, την όξυνση του ταξικού πολέμου την προληπτική αντεπαναστάση, τη φτώχεια, την ακρίβεια και τη βαρβαρότητα.

Ταυτόχρονα, η Εξέγερση του Μάη ανέδειξε την ανάγκη για την οικοδόμηση μιας ισχυρής επαναστατικής δύναμης, με στόχο την αλλαγή των ταξικών συσχετισμών δύναμης και με καθήκον την καθοδήγηση και τη σύνδεση των αγώνων προς τη σοσιαλιστική επανάσταση. Χωρίς μία τέτοια επαναστατική δύναμη, ακόμη και οι πιο σκληροί και ηρωικοί ταξικοί αγώνες μπορούν να

οδηγηθούν σε ήττα και προδοσία.

Σήμερα τα διδάγματα αυτά φωτίζουν σαν φάρος τα καθήκοντα του προλεταριάτου. Για να γλιτώσουμε από την κρίση και τους πολέμους τους, για την υπεράσπιση των εργατικών, πολιτικών, δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών μας, να αγωνιστούμε ενισχύοντας την επαναστατική πολιτική, να οργανωθούμε στην ΟΚΔΕ, για μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση και πολέμους, μια κοινωνία Σοσιαλιστική.

Με μια Αριστερά Επαναστατική

Για τη Νίκη των Εργαζομένων, τον Σοσιαλισμό

Ο.Κ.Δ.Ε.

Οργάνωση Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδας

www.okde.gr